

МЕДИЦИНСКО СПИСАНИЕ

ИЗДАВА

ВАРНЕНСКОТО МЕДИЦИНСКО ДРУЖЕСТВО

излиза на 1, 10 и 20 число сѣки мѣсецъ.

ЦѢНАТА ЗА ГОДИНА

Въ България 8 лева

„ странство 8¹/₂ „ златни

ПОДПИСКИ СЕ ПРИЕМАТЪ

въ

РЕДАКЦИЯТА НА „М. СПИСАНИЕ“

ВАРНА.

Съдържание: Облѣклото. — Болѣститѣ които дѣцата могатъ да си предаватъ въ училищната възраст по подражание. — Психо-физиологическо изучаване на страха. — За вантрилокията.

Игiena на кожата. Дрѣхи. Бани.

Цѣлта на материнтѣ има значение за да бждатъ дрѣхитѣ топли. Тѣй напр. бѣлитѣ материи пропускатъ по-малко топлина, но и по-малко я отдаватъ отъ колкото чернитѣ материи; това го знае всѣки отъ опита, който ни е научилъ да носимъ лѣтно време бѣли дрѣхи. Разликата между черната и бѣла материя е такава щото ако приемемъ, че въ едно опредѣлено време бѣлата материя поглѣща 100 слънчеви лучи, черната материя въ това сжщото време ще поглѣне повече отъ 200, слѣдователно чърната материя поглѣща два пѣти повече, а слѣдов. и два пѣти повече испуска топлина. Г. Николаевъ¹⁾ е правилъ опити съ тази цѣль, той турялъ термометръ въ те-неканъ цилиндрически ссждъ, който завивалъ съ материи

*) Продължение отъ единадесета книжка буква а.

1) Гигиена Эрисмана, часть II.

отъ различни цвѣтове и го турямъ на слънце. Термометра е показвалъ въ начало 20^0 , за да достигне до 29^0 трѣбвало е

за бѣлото платно $8\frac{1}{2}$ минути

„ червеното „ 4 „

„ синето „ $3\frac{1}{2}$ „

„ черното „ 3 „

Слѣдователно и тойзи опитъ показва, че черната материя се стопля, а също и истива въ два пѣти по малко време.

За теплопроводността има освѣнъ това влияние дебелината на материята; колкото повече е сбита една материя, толкова тя по-скоро истива и напротивъ колкото повече е рохава, шуплива една материя толкова повече бива топла дрѣхата направена отъ нея. Всѣки знае отъ опитъ че една памучна дрѣха, пълна съ памукъ топли повече още догдѣ е нова, отъ колкото кога овехтѣе; въ тойзи случай нито памука се е развалилъ, нито пъкъ материята отъ която е направена дрѣхата; всичката разлика е тази че догдѣ дрѣхата е нова памука е шупливъ, а отъ послѣ се сбива и става по-тънакъ. Тѣй също и вълнеститѣ материи, които не са гладки, топятъ повече отъ колкото гладкитѣ. Причината е тази че между влакната на такава материя, също и въ току що раздрѣнкания памукъ има празни мѣста, които съдържатъ въздухъ, който тоже до нѣкъдѣ задръжжа топлината. Всѣки трѣбва да е забѣлѣжилъ, че колкото повече дрѣхата или обувката са обтегнати, колкото повече са тѣсни дрѣхитѣ, толкова по-скоро истиваме. Причината на това е същата: между дрѣхата и тѣлото ни нѣма редъ въздухъ който до нѣкъдѣ да задръжжа студа и топлината; ако дрѣхата бѣде малко по-широкча, тя повече ще топли, тѣй също намъ е по-топло, кога облѣчемъ двѣ дрѣхи една връхъ друга отъ колкото само една дрѣха, макаръ дебелината ѝ да бѣде колкото и на двѣтъ първи зети наедно, защото въ първия случай между двѣтъ дрѣхи ний имаме още единъ редъ въздухъ. Отъ добрата дрѣха

ний не изискваме слѣдов. нѣщо което съвършено да ни защищава, съвършено да ни отдѣля отъ вънкашния въздухъ, но нѣщо което да ослабява влиянието на вънкашния въздухъ, да ослабява скоростта на течението на въздуха, щото ний да не осѣщаме това движение. Ако дрѣхитѣ да ни раздѣляха съвършено отъ вънкашния въздухъ, тогава тѣ щѣха да бждатъ за насъ твърдѣ тягостни, пакъ ний и не можемъ да бждемъ херметически отдѣлени отъ въздуха тѣй като, както при джханието исхвърлюваме въглената киселина, непотрѣбна, даже вредителна за тѣлото ни, трѣбва да се отдѣлятъ и продуктитѣ на кожното джхание, тѣй сжщо излишната частъ отъ образуемата постоянно топлина и влага трѣбва да се махнатъ, което става ако дрѣхитѣ бждатъ пупливи. Освѣнъ това дрѣхата спомага за стоплението на въздуха, който отъ вѣнъ идва къмъ нашето тѣло.

Освѣнъ поменатитѣ качества нашитѣ дрѣхи трѣбва да ни завардватъ отъ влага. Всичкитѣ материи не са отнасятъ еднакво къмъ влагата, но тѣ всичкитѣ поглъщатъ едни малко, други много — влагата отъ окръжающій въздухъ; нѣма съмнѣние, че когато този въздухъ е по влаженъ, тогава и нашитѣ дрѣхи повече влага ще попиятъ. Опитъ показва, че вълненитѣ поглъщатъ много повече влага отъ колкото платненитѣ, но въ сжщото време вълненитѣ материи много по-бавно испускатъ тази влага отъ колкото платненитѣ т. е. платненитѣ твърдѣ скоро попиватъ влага но пѣкъ и много по-скоро я испускатъ, изсѣхватъ отъ колкото вълненитѣ. Ний знаемъ че при всѣко испаряване произлиза извѣстно охлаждаване; слѣд. колкото по-скоро изсѣхва една материя, толкова по-скоро истива, а съ нея наедно и тѣлото. Слѣд. въ платненитѣ дрѣхи човѣкъ по-скоро истива отъ колкото въ вълненитѣ. Има още друго нѣщо. Вълнената материя при еднакви условия съхне равномернo, твърдѣ малка е разликата между началото и края на сушенето, тогазъ когато

платнената дрѣха съхне неравномѣрно. Нѣма съмнѣние че за дрѣха трѣбва да се предпочита онази материя която съхне равномерно т. е. охлаждаването или сгръбването на тѣлото става равномерно. Нѣма нищо по-зло отъ постояннитѣ колебания на температурата на съседний въздухъ, всѣки човѣкъ тогава най-лесно истива.

По-горѣ бѣхме казали, че една дрѣха тогава е добра ако не ни загражда съвършено отъ съседний въздухъ. Всѣка една дрѣха колкото повече влажнѣе, толкова повече става непроницаема за въздуха, т. е. губи си добритѣ свойства. Скоростта на измокряване на една дрѣха зависи отъ шупливостта и пергавината на влакната и какъ лесно (Слѣдва.)

Болѣститѣ които дѣцата могатъ да си предаватъ въ училищната възраст по подражание. *)

Нервни припадъци. — Сарата се случва и въ двата пола. Една друга конвулзивна болѣсть (силно и несъзнателно пристягане на мускулитѣ), по малко опасна, наречена *нервни припадъци*, се случва въ повзрѣстнитѣ момиченца въ училищата. На рядко, тя се случва въ помладата възраст. Въ всѣки случай ако едно дѣте представлява такива признаци то трѣбва да се отдалечава отъ другарекитѣ си. Подражанието, дѣйствително, е една силна причина за развиванieto на тая болѣсть, която еднѣжъ произведена, може за въ бъдаще да има най-лоши слѣдствия.

Нервнитѣ припадъци се възбуждатъ отъ най-малкото съпротивление; тѣ се разпознаватъ лесно по общото размърдване, по виковетѣ, по плачението, по движенията много или много пространни; движенията биватъ посилни отъ епилептичнитѣ, и особено сарата различава отъ нервнитѣ припадъци въ това че въ тия послѣднитѣ несъзнателността бива нещълна или пакъ съзнателността никакъ не се изгубва.

*) Продължение отъ книжка Единадесета буква б.

Но най послѣ, опредѣляваннето разликата между тия двѣ болѣсти е отъ второстепенна важность. както за едната тъй и за другата болѣсть трѣба да се отдалечава дѣтето и да се испраща при родителитѣ си, това трѣба да се пази строго за сарата, а за нервнитѣ припадъци само тогава когато, веднѣжъ появени случайно отъ сѣкоя нравственна причина, захванатѣ да се повтарятъ.

Ако единъ нечаяенъ припадѣкъ се случи, тутакси трѣба да се отстраняватъ другитѣ ученици и да не се оставятъ да гледатъ таково едно зрѣлище. Ще имъ се каже, напримѣръ, безъ да се произнесе думата на болѣстѣта, че дѣтето премаяло, че другаркитѣ му не трѣба да стоятъ при него, че болѣстѣта му не представлява никаква опасность, че ще се свѣсти, но се нуждае отъ спокойствие и тишина и трѣба да се остави само. Презъ времето на припадѣцитѣ дѣтето трѣба да се държи тихо, да не се остави да се блѣска и нарани, но при това не трѣба силно да се противодѣйствува на конвулзивнитѣму движения.

Хорея. — дѣцата, когато страдатъ отъ хорея (болѣсть съ конвулзивни движения, треперения), тоже трѣба да се отстраняватъ отъ училището.

Появяваннето на тая болѣсть се показва чрезъ едно променяване въ характера на дѣтето, то става капрично, раздражително, гнѣвливо, развълнувано, не може да стои на едно мѣсто; то осѣща беспокойствие въ краката си, треперения въ прѣститѣ, въ рѣцѣтѣ и захваща да гримасничу (да си криви лицето).

Тия първи признаци се съгледватъ твърдѣ скоро отъ наставника на училището, защото дѣтето прави твърдѣ много смущения съ движенията си; болѣстѣта ако и да не е още добръ опредѣлена, полезно е да се предизвѣстятъ родителитѣ му за да извадятъ дѣтето си отъ училището.

Най сѣтнѣ, слѣдъ нѣколко дни, дѣтето бива заловено отъ нередовни и неправилни движения. То не може да стои спокойно, подскача или тича и не може правично

да върви, мърда ржцѣтъ си по разни направления, за да направи едно движение то се принуждава да извърши смѣшни, чудни пропинвания (искривявания) на ржцѣтъ си; то прави странни кривения на лицето си говори мжчно, главата си навежда чрезъ подмятания (гласкания).

Това съставлява едно мжчно и опасно зрѣлище за другитѣ дѣца, още повече за това че то може, до една степенъ, да се предава чрезъ подражанне.

Прочее необходимо е хореичнитѣ дѣца да се исключатъ отъ училището, и презъ всичкото време, презъ което иматъ конвулзивни движения. Тия болѣсти могатъ да траятъ дълго време отъ шестъ недѣли до два мѣсеца.

Психо-физиологическо изучаване на страха.

„Страхъ е една болѣсть, която трѣбва да се цѣри, ако неустрашимия човѣкъ може по нѣкогашъ да се излѣже, то страхливия се лѣже всекоги.“
А. Муссо.

Младия и вече прочутий физиологистъ отъ Туринскій университетъ, професора А. Moussso, излага своитѣ психо-физиологически изучавания за страха въ една монография отъ която ние превеждаме слѣдующитѣ твърдѣ интересни статии:

Страхъ въ дѣцата; — Уплашване и ужасъ; — Преданието на страха чрезъ наслѣдство и чрезъ възпитание.

I.

„Тоя който възпитава едно дѣте дава приликата си на мозъка му. Всичко, грозно заплашително и ужасно, което ще му каже, остава набодено въ месата му като тръни, което го боде презъ цѣлия му животъ.

„Единъ старъ солдатинъ, когото бѣхъ попиталъ, отъ какво е билъ най-много уплашенъ, отговори ми: „едно само уплашване имамъ и то ме преслѣдва още. Азъ съмъ на седемдесетъ години, излагалъ съмъ се на смъртъ толкова пѣти, нито въ една опасностъ не съмъ загубилъ дързостта

си, но когато минавамъ по край малка черква, презъ нѣкой лѣсъ или близо при нѣкоя запусъла кула въ гората, азъ си припомнямъ всѣкогн запусълата черквица на селото си, уплашвамъ се и захващамъ да се озъртвамъ, и чини ми се че ще видя трупа (кадаврата) на единъ убитъ челоуѣкъ, когото бѣхъ видѣлъ въ дѣтинството си, и при когото една стара слугиня заплашваше че ще ме затвори ако не се усмиря.“

„Боязливостъта, страха, ужаситѣ втѣлпяватъ се за всякога въ паметта, като единъ гибеленъ повитакъ замотанъ около разума. Ние си напомниме на всяка стѣпка уплашванията, които сме почувствуваели въ дѣтинството си. Свода на едно подземие, мрачния сводъ на единъ мостъ, развалинитѣ на една запусъла кула, таинственната тишина на една запусъла земя и други такива пораждатъ у насъ дѣтинската страхливостъ, като че дѣтското око да гледа отъ дълбочината на душата ни тия сцени.

„Не само майката, кърмилницата, слугитѣ, но поколенията са, които способствуватъ за обезобразяването на дѣтинския мозъкъ чрезъ дивашката варващина, съ която обезобразяватъ главата на дѣцата си, като мислятъ че ѝ даватъ по-красивъ видъ.

„Едно време, Гърцитѣ и Римлянитѣ си заплашвали дѣцата съ вампиритѣ, които смучели кръвъ, съ ателански маски, съ циклопитѣ (митологическитѣ гиганти, съ едно око всрѣдъ челото) или съ черния разбойникъ, който щѣлъ да доде да ги открадне.

„Тоя умразенъ начинъ на въспитаване още не е изчезналъ: всякога заплашватъ дѣцата съ бабагжта, каракончу, съ историтѣ на едно въображаемо чудовище вещицитѣ, съ върколаци, съ таласъми, съ магносници, съ чародѣи и съ вѣщици.

„На всѣка минута, казватъ на дѣцата: „той ще те изяде, она ще те ухапн, викайте кучето, ето иде метача на куминитѣ“, и стотини други заплашителни нѣща, съ

които ги расплакватъ и развалятъ хубавия имъ характеръ; създаватъ имъ безпокоенъ животъ, като ги заплашватъ безпрестанно чрезъ такова едно мъчение което, ги прави страхливи и слаби.

„Въображението на дѣцата е съвсѣмъ живо и раздразнително отъ колкото въображението на възрастнитѣ хора. Когато едно дѣте е естествено страхливо, то тогава не трѣбва да се оставя въ тъмнината, но да се пали свѣщъ въ стаята му, така щото кога се събуди, изеднѣжъ да може да познае мѣстото дѣто се намира, и сѣнцитѣ, които му се превиждатъ да не могатъ да зематъ видъ на дѣйствиелностъ. Окото на дѣтето, повече отъ окото на единъ възрастенъ човѣкъ, дава на най-обикновеннитѣ предмѣти изгледъ на призраци, които го преслѣдватъ. Приказкитѣ които имъ се приказватъ вечеръта, вълненіята които чувствуватъ при замръжаванieto представляватъ имъ се безъ друго на сънища.

* * *

„Философитѣ, както всякога, обладани отъ величественната идея, която иматъ по човѣческитѣ права, твърдѣ много са пренебрѣгнали изучаванieto на дивацитѣ и на дѣцата. Но при това, отъ тамо трѣбваше да се захване, ако се иска да се постъжи отъ простото къмъ сложното. Види се че сега физиологиститѣ са разбрали по-добрѣ нуждата да различаватъ психическитѣ работи, които имаме по наслѣдство, отъ тия, които можемъ да добиемъ чрезъ опитъ. Това е идеяла на науката и това е най-доброто което може да направи физиологията. Достатъчно е да се наблюдава и бѣлѣжи внимателно това което прави дѣтето.

„Греуер, единъ отъ отличнитѣ ембриологисти, е ималъ тая сполучлива идея, и неговата книга върхъ *душата на дѣцата* е едно отъ най-интереснитѣ съчинения по днешната физиология.

„Още отъ първитѣ дни, слѣдъ ражданието вида на лицето въ дѣтето внезапно се измѣнява ако се постави срѣщу

прозореца или ако се докара сѣнката на ржката връхъ очитѣ му.

„Втория день то силно затваря очитѣ си, когато се приближи къмъ свѣтлина, или току що е събудено и му се покаже свѣтлина, то силно извива главата си назадъ.

„Това прави дѣтето не отъ страхъ, но отъ голѣма чувствителностъ. И дѣйствително, едно дѣте отъ нѣколко мѣсеци, когато гледа облацитѣ или едно пространство покрито съ снѣгъ затваря клѣпачитѣ си по-бърже и по-живо отъ единъ възрастенъ човѣкъ.

„Въ първитѣ мѣсеци, дѣтето не движи клѣпачитѣ си когато чуе шумъ или когато се посочи съ прѣстъ въ окоето му.

„Реугер въ своето дѣте, забѣлявалъ че това движение захванало да става за първъ пътъ петдесетъ и седмий день и слѣдъ шестдесетий день ставало редовно и постоянно. Ние не можемъ да повѣрваме че едно деветъ седмично дѣте да може да има понятие отъ опасностъ и да си затваря очитѣ или да дига ржцѣтъ си отъ страхъ. За него не може да се приеме че го е придобилъ съ опитъ; то не е имало още случай да узнае това което може да го вреди. По-естественно е да се мисли че това е подобно съ движенията на очитѣ които се забѣляватъ въ първитѣ часове на живота му.

„Внезапното появяване на всѣка сѣнка, или ненадѣйното чуване на единъ шумъ, причиняватъ на дѣтето неприятни чувствувания, и нарушеното спокойствие на нервната система се отзовава чрезъ едно отражено движение, това се случаваше на много дѣца, които плачатъ като чуватъ грѣмъ, макаръ и да не знаятъ какво е нѣщо грѣмотевицата, или които се стрѣскатъ когато вратата се хлопнатъ или когато нѣщо си падне на земята.

„Реугер забѣлявалъ, че въ седмата седмица, дѣтето му се стрѣскало и дигало изеднѣжъ ржката си безъ да се събуди, когато нѣкой шумъ се произвеждалъ нечаянно.

„Когато единъ вѣеръ (елпезе) се отваря и затваря предъ едно седемъ мѣсечно дѣте, то показва твърдѣ голѣмо очудване. То си опулва очитѣ, втрѣнчва погледа, зѣпва, и тия не са знакове отъ страхъ, защото то прави същото ако му отдръпнатъ цицата или ако я иска.

„Въ тоя случай, окото става по-бляскаво, вслѣдствие на по-изобилното образуване на сълзи. Първата усмивка на дѣтето става съ твърдѣ много разтворени очи. Дѣтето е наклонно да отваря очитѣ си когато усѣща удоволствие и да ги затваря въ противенъ случай.

„Дѣцата, както животнитѣ и безразсѣднитѣ, се плашатъ отъ всичко което е непознато за тѣхъ и което имъ прави утегчение. По нѣкогашъ страха бива нечаянъ, отъ единъ день на другий, едно дѣте може да стане страховито, и да се уплаши кога види единъ когото непознава, или захваща да плаче ако баща му или майка му зематъ странни положения или ако захванатъ да крещатъ.

„Страхъ когото дѣцата иматъ отъ кучета и отъ коткитѣ, преди да са можали да си съставятъ понятие за причинитѣ на тоя страхъ, е наслѣдственъ. Тоже и по-послѣ, слѣдъ като са спечелили малко опитностъ, страха когото имъ причинява вижданието на котки или кучета, които сучатъ е смѣшенъ, ако да не се приемеше че има врожденно отвращение. Често тѣ падатъ отъ страхъ, кога съ първо захванатъ да вървятъ, щомъ ги завземе страха на паданieto, още преди да са правили опитъ; тѣ са страхуватъ отъ морето кога го видятъ за първъ пѣтъ.

„Нощното страхуване, което не трѣбва да размѣсime съ нощното на снѣнѣ натискание връхъ човѣка мора (cauchemar), е една болѣстъ собственна на дѣцата отъ три до седемъ години. Кошмара се rozpoзнава така: внезапно събужданне на дѣтето малко подиръ дълбокото му заспиванне, изражение на твърдѣ голѣмо уплашване, втрещване на погледа къмъ едно мѣсто, като че да съгледва нѣкое видѣние, съзнание не съществува, нераспознава лицата които

се намиратъ на около му, не отговаря на въпроситѣ, има изобилень потъ, сърцето захваща да бие силно, пулса става честъ, дишението не спокойно, растреперва се, и при всичко това нѣма повишение на тѣлесната топлина.

„Силата, траянието и числото на припадъцитѣ се намѣнуватъ много; въобще, тѣ траятъ отъ петъ до тридесетъ минути, послѣ дѣтето дохожда въ съзнание и заспива отново.

„Заранѣта, то не си спомня нищо. На рядко припадъцитѣ могатъ да се повторятъ нѣколко пѣти въ една и съща нощъ; тѣ дохождатъ въстояние на нѣколко дни. Повечето пѣти слѣдъ два или три пѣти припадъцитѣ изчезватъ за всегда.

„Причинитѣ на тая болка са наследствени или случайни. Повечето пѣти тя се случаватъ въ блѣднитѣ, нѣжнитѣ, сухитѣ, скрофулознитѣ, малокръвнитѣ, умствено развититѣ и раздражителни дѣца. Предрасположени са дѣцата произхождащи отъ родители раздражителни и страдающа отъ нервни болѣсти. Помежду случайнитѣ причини, трѣбва да споменемъ силнитѣ развѣлпувания, трескавото състояние, болѣститѣ на пищеварителния каналъ. Въобще, дѣцата оздравватъ. Прогностиката (предсказанието), както казахме, е благоприятна.

Нѣкои си дѣца оставатъ крайно раздражителни, биватъ изложени на силни сърцебиения, но това се случаватъ върядъ на рядко, изключителни са случаитѣ въ които припадъцитѣ иматъ трайно и вредително влияние.

II.

Уплаха и ужасъ.

„Едно отъ най-ужаснитѣ дѣйствия на страха, е схватането (параличъ), което не допушта на уплашения нито да бѣга, нито да се брани.

„Въ историтѣ на биткитѣ и на кланията, въ сѣдебнитѣ хроничи, се срѣщатъ много страшни престѣпления,

въ които ужаса е съсипалъ инстинкта на бѣганието въ жертвигѣ.

„Но какъ става, че подъ буйността на едно силно развълнувание, властта на волята врѣхъ мишигѣ се спира и всѣка енергия за защита изчезва?

„Ако обърнемъ внимание на явленията на съна, лесно можемъ да си въобразимъ че между центровѣ на волята и мишигѣ сжществуватъ връзки, които въ нѣкои обстоятелства могатъ да се прекъснатъ. Всѣкой знае що е за мора (кошмаръ,) насънно притискание; всѣкой си припомня за притѣснението, което е чувствувалъ, когато на сънѣ, усѣща че се задушана отъ единъ товаръ който тѣжи на гърдитѣ му или отъ едно въже, което го стяга около врата, но той не може нито да махне товара, нито да развие въжетото. Такивато сънове причиняватъ истинско мъчение; човѣкъ се чувствува парализиранъ (схванатъ), колѣбае се на краката си, пада въ една бездна; или бива преслѣдванъ, пада и не може да се вдигне; намира се прострянъ верѣдъ улицата, чува се шума на кола която иде, или пъкъ иде конь да го стъпче, и не може нито да викне, нито да прегъне краката си. Мъченията и отчаянието растатъ до тогава до когато кошмара премине, и тогава се събузва човѣкъ уплашенъ, сърцето раступано, дишаниета распѣхтано.

„Дѣцата и женитѣ, когато се уплашатъ прегърбватъ се, прекриватъ лицето си съ ръцѣтѣ, и се скриватъ въ единъ кѣтъ безъ да погледнатъ около си. Подъ влиянието на уплашванието, даже най-дързостнитѣ хора не се сѣщатъ да бѣгатъ; сѣкашъ че тѣхнитѣ нерви, които ще ги защитаватъ, се пресичатъ и тѣ се оставятъ на сѣдбата си. Ние съгледваме вече, че въ слаби развълнувания дѣйствуванието на волята врѣхъ мишигѣ на ръцѣтѣ отчасти престава. Той който плаче или се смѣ високо не може добръ да държи перото, не може бърже да пише и така щото почерка му не може да се познае.

* * *

„Когато конетѣ видятъ тигра, растреперватъ се и не могатъ да бѣгатъ. Маймунитѣ, когато се уплашатъ твърдѣ много, не могатъ да стоятъ на краката си. Гиббонитѣ, които са най-пъргавитѣ отъ всичкитѣ други маймуни, лесно се улавятъ, ако човекѣкъ ги свари на земята. Морския лерѣ, ако ненадѣйно се свари и прислѣдва по край брѣга, бива толкова смутенъ щото ня всяка стѣпка пада, пѣшка и трепери безъ да може да се защищава. Brehm е описалъ въ своята книга *живота на животнитѣ*, до колко човекѣкъ злоупотрѣблява, по единъ начинъ, достоенъ за съжелявание, съ дѣйствиата произведени отъ страха. Тюленитѣ са доста разумни животни и толкова питомни, щото въ пуститѣ острови, тѣ гледатъ пѣтницитѣ които дохождатъ помежду имъ съ такова едно равнодушие и такова довѣрие, щото оставятъ ги да минатъ и ги заобикалятъ и лѣгатъ на около имъ по край брѣжнето. Но слѣдъ като са опитали човекѣческата жестокость, тѣ са станали осторожни, не се оставятъ да се доближатъ, нито шѣкъ излизатъ вѣнъ отъ водата.

* * *

„Птицитѣ са най-страхливитѣ животни. Умайницитѣ (карагъозчинитѣ) зематъ въ рѣцѣтѣ си една птица и я обръщатъ възгърбомъ. Птицата остава неподвижна макаръ и да има възможность да побѣгне.

„Помежду млѣкопитающитѣ животни индийскитѣ свинчета са най-достѣпни на страха, стига само да ги земе човекѣкъ въ рѣката си да ги подържи малко безъ да ги претиска, и тѣ биватъ схванати (парализирани) отъ страхъ. Тѣ, може, да стоятъ половинъ часъ въ това положение. Бѣлитѣ зайци, въ сѣщитѣ обстоятелства, не стоятъ повече отъ десетъ минути; жабитѣ, единъ часъ. Не е възможно да се вѣрва че тия животни спятъ презъ всичкото това време, защото тѣ треперятъ и разпущатъ краката си.

„Съ явленията които споменахме, можемъ да сравнимъ

повѣстѣта на митологическата медузна глава (главата на едната отъ Горгонитѣ, която намѣсто коса имала ужасни вмни), която вкаменявала всякого, който я погледне; бацилииска (митологическа змия която можела да убива съ погледъ; змията, на която сжсканието убивало тоя който го чуе. Една отъ тия повѣсти още е прѣсна въ памѣтъта ни, вѣрвали са че дѣха на змнитѣ е отровенъ и че тѣхния погледъ има силата да привлича и умайва своята жертва. Всичкитѣ тия факти могатъ да се прибавятъ къмъ *катаплексията* (cataplexie, изрѣчение съ което Freyer определя уплашеното и безчувствено състояние). Птицитѣ, които не са въ състояние да се защищаватъ, когато видятъ една змия да се приближава до гнѣздото имъ, захващатъ тутакси да цвъртятъ, да цапатъ съ крилата си, като че искатъ да привлечатъ вниманието на змията къмъ себе си и да избавятъ малкитѣ си. Заслѣпени отъ майчината любовъ и отъ развълнувание, тѣ се хвърлятъ къмъ неприятеля, оставатъ като парализирани, едвамъ се крепятъ на краката и на крилата си, и падатъ отъ клончето въ устата на змията, която ги поглѣща.“ (Слѣдва.)

За вантрилокията (търбухоговорение).

Вантрилокъ се нарича чловѣкъ който говори безъ да си мърда устата, нито даже мишцитѣ на лицето и ни прави да вѣрваме, че говори другъ нѣкой или нѣкое животно.

Вѣстникъ „La Nature“ говореше тия дни за вантрилоцитѣ отъ миналитѣ времена и за ужаса когото вдѣхновяваха на народитѣ. Въ нашитѣ дни тоже се срѣщатъ вантрилоци още които вкарватъ простолюднето въ удивление и му усилватъ суевѣрието; тѣ подражаватъ крисъвка (гласа) на разни животни, свиня, магаре, конь, волъ, куче, птиче; нѣкои ни направятъ да ни се стори, че чуваме громотъ отъ цѣла тѣжна или единъ полкъ; други накарватъ куклитѣ да говорятъ или като че вѣе вѣтъръ и пр. Английския писателъ Stewart дава за примѣръ единъ вантрилокъ който толкова искусствено подражавалъ духането на вѣтъра презъ растрозитѣ на една врата или прозорецъ, щото въ едно кафене много пѣти е правилъ тая комедия и всѣкога са се намирали хора отъ които единъ е ставалъ да разгѣжда

ако нѣкоя врата или прозорець са открьхнати (отворени); а други много заняти съ вѣстници или друго нѣщо, са се задоволявали да си наложатъ пларията, да си дигнатъ яката или да си закопчелятъ дрѣхата до брадата. Има мнозина отъ днешнитѣ вантрилоци, които както едновременнонитѣ магьосници са правили да говорятъ било животни, било бездушни същества.

Г. Guyot-Daures въ единъ новъ членъ който обнародва въ la Nature спомѣнава за много такива смѣшни нѣща извършени отъ Г. Comte, заслѣпителя (гѣозбояджия) който управлявалъ тогава театро то на младитѣ ученици, а сега е управитель на les Bouffes-Parisiens. Г. Comte е билъ единъ твърдѣ искусенъ вантрилокъ.

Единъ денъ на единъ пазаръ, въ едно село, тоѣ направилъ да говори една свиня която една бѣдна жена била закарала да продаде, и злощастното животно обвинено, отъ тѣлпата, за магьосникъ, завлекли го за ушитѣ предъ Г-на Кмета; животното не преставаше отъ виковетѣ си да нарича оногова който го влечеше „глупецъ“ който треперялъ отъ страхъ.

Въ Туръ, Комтъ направилъ народа да стропи вратата на единъ дюкянъ, отдавно заковенъ, като чули гласа на единъ челоуѣкъ, улитъ затворенъ тамъ.

Въ Неверъ, единъ селянинъ ездящъ на магарето си, за единъ пактъ чува, че животното му — непокорната му слуга, подъ него, протестува за лошаото възнаграждение което му отдаватъ; селянина изплашенъ оставилъ магарето си и избѣгналъ като го помислилъ за магьосано. Тия лошаи шегувания на вантрилока Комтъ, са го излагали много пакти на сериозни опасности. Въ Фрибургъ, на примѣръ, селянитѣ, които го обвинявали за магьосникъ, задрѣли го и искали да го изгорятъ живъ въ една пенъ, но тогава единъ ужасенъ гласъ излизва изъ устата на пеща, който изплашва селянитѣ и ги накарва да се откажатъ отъ това си рѣшение.

Повечете вантрилоци, които се скитатъ днесъ изъ публиката достигатъ да улеснятъ плузията — да измамватъ обществото, като употрѣбаватъ голѣми кукли или челоуѣчески искусствени фигури които каратъ да говорятъ, да пѣятъ, да говорятъ помежду си съ разни гласове.

Какъ може да се разясни вантрилокнята? „Искусството на вантрилокнята, казва la Nature, е основано, първо на единъ слуховъ феноменъ: мъжнотията която срѣщатъ ушитѣ да опредѣлятъ точно отъ дѣ иде гласа, който чуватъ. Главната мъжнотия на вантрилокското искусство състои да се недвижи никакъ никоя частъ на лицето, да говори безъ да движи нѣкоя частъ — нѣкоя мишца на лицето.

Вантрилока като говори съ една кукла, като я пита нѣщо, говори съ сѣщия си гласъ, движи си устата явно; но когато начене да говори ужъ куклата, той не си движи никакъ нито устата, нито лицето, като че не говори той, а куклата. Недвижимостѣта на лицето на вантрилока, което запазва вантрилока когато говори отъ страна на куклата, може се разясни като си напомниме нѣкои начала отъ граматиката които не са освѣтъ приложения на физиологията на гласа.“ И тъй произведения отъ вантрилока гласъ който ни се струва че произлиза отъ куклата, е послѣдствие на единъ слуховъ феноменъ, не точното опредѣление на направлението на гласа, послѣ навичката на вантрилока да говори безъ да си движи нѣкоя частъ на лицето.

Знаменития физиологистъ Рипшерадъ, който е ималъ случай да разгледа вантрилока Фицъ-Жамъ, казваше: „всичкия негововъ механизъмъ състои въ едно издишание постепенно и леко, по единъ видъ изтънено — проточено; издишание което е предшествувано отъ едно силно въздишание, чрезъ което вантрилока вкарва въ бѣлитъ си дробове много въздухъ, а послѣ изкарва по малко за да говори.

Колкото за измѣненіята които трѣбва да се даватъ на обикновенното положение на органитъ (гърло, языкъ, буза и пр.) за да се произведатъ гласове на млади, на стари хора, на присипнати, изъ носа, на разни животни или инструменти и пр. тѣ са придобиватъ както се вижда, съ усъвършенствуването и съ помощта на тия разни чловѣчески гласови органи и това става чрезъ навичката и нагажданіето които вантрилока достига да ги нагажда и повтаря по единаъ начинъ да достигне да обдържи съ точностъ гласа който желае.

„Да си напомниме по тоя предметъ, че Сентъ-жиплъ, спичеръ отъ Сентъ-Жерментъ, бѣше придобилъ своя талантъ за вантрилокъ въ осемъ дѣня упражненіе и бѣше се прочулъ до толкова щото ако и да е сѣществувалъ преди единъ вѣкъ, до днесъ още се спомѣнава.“

Д-ръ Ю.

Отъ редакцията.

Понеже приближава истичанието на I-та година на „Медицинско Списание“, Редакцията има честъ да предопреди Г-да Абонатитъ, че тя ще престане да испраща вѣстника на ония Господа, които не са заплатили за I-вото му годишно течение и моли ония Господа, които не са платили за второто полугодие да побързатъ да внесатъ стойността му за да може да имъ се испраща и за напредъ вѣстника.